O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT CHET TILLAR INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”

_____ B.A. Xolikov

2025-yil “___” _____

Ro‘yxatga olindi № BD-61010100-1.15

2025-yil “___” _____

MAKROIQTISODIYOT

FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	1000000	- Xizmatlar
Ta’lim sohasi:	1010000	- Xizmat ko‘rsatish sohasi
Ta’lim yo‘nalishlari:	61010100	- Turizm va mehmondo‘stlik (masofaviy)

Samarqand – 2025

Fan/modul kodi	O‘quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar
MAK1306	2026-2027	3	6
Fan/modul turi	**Ta’lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**
Majburiy	O‘zbek		5

	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1	**Makroiqtisodiyot**	72	108	180

2

I. Fanning mazmuni

Fanni o‘qitishdan maqsad – talabalarga milliy iqtisodiyotning umumiy holati va rivojlanish qonuniyatlarini o‘rganish, yalpi ishlab chiqarish, milliy daromad, inflyatsiya, ishsizlik, pul-kredit va fiskal siyosat kabi jarayonlarni tahlil qilish orqali barqaror iqtisodiy o‘sishga erishish yo‘llarini aniqlashdan iborat. Bu fan talabalarda iqtisodiy fikrlashni shakllantiradi hamda davlatning iqtisodiy siyosatini tushunish va baholash ko‘nikmalarini o‘rgatishdan iborat.

Fanning vazifasi - Talabalarga milliy iqtisodiyotning asosiy ko‘rsatkichlarini tahlil qilish, inflyatsiya va ishsizlik kabi muammolarning sabablarini o‘rganish, pul-kredit va fiskal siyosatning ta’sirini baholash hamda barqaror iqtisodiy o‘sishni ta’minlash yo‘llarini ko‘rsatib berishdir.

II. Asosiy qism (amaliy mashg‘ulotlar)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

O‘qish moduli

1 - mavzu. Makroiqtisodiyot faniniga kirish

Asosiy makroiqtisodiy masalalar. Makroiqtisodiyot fanining predmeti. Makroiqtisodiyot fanining tadqiqot usullari. Chegaralangan resurslar va —daromadlar –xarajatlarlning doiraviy oqimi modeli.

2 - mavzu. Asosiy makroiqtisodiy ko‘rsatkichlar va ularni hisoblash

Milliy iqtisodiyotni tahlil qilishda qo‘llaniladigan asosiy ko‘rsatkichlar. Yalpi ichki maxsulot tushunchasi va uni hisoblash usullari. Milliy hisobchilik tizimidagi boshqa ko‘rsatkichlar. Nominal va real YaIM.

3 - mavzu. Bozor iqtisodiyotining davriy rivojlanishi. Ishsizlik

Iqtisodiy davrlar va iqtisodiy tebranishlarning sabablari. Mehnat bozori va ishsizlik. Ishsizlikning iqtisodiy oqibatlari.A. Ouken qonunni. Mehnat bozorini davlat tomonidan tartibga solish.

4 - mavzu. Inflyatsiya va aksilinflyatsiya siyosati

Inflyatsiyaning mohiyati va hisoblanish usullari. Inflyatsiyaning turlari. Talab va taklif inflyatsiyasi. Inflyatsiya va ishsizlik o‘rtasidagi bog‘liklik. Fillips egri chizig‘i. Aksilinflyatsiya siyosati

5 - mavzu. Yalpi talab va yalpi taklif (ad – as) modeli

Yalpi talab-yalpi taklif modeliga umumiy tavsif. Yalpii talab tushunchasi va grafigi. Yalpi talabning baho va bahodan boshqa omillari. Yalpi taklif grafigi va omillari. AD-AS modelida makroiqtisodiy muvozanat.

6 - mavzu. Iste'mol, jamg'arish va investitsiya funksiyalari

Iste'mol va jamg'arish, ularning grafiklari va funksiyalari. Iste'mol va jamg'arishga o'rtacha hamda chegaralangan moyillik. Investitsiyalarning mohiyati, grafigi va funksiyasi. Investitsiyalar dinamikasini belgilovchi foiz stavkasidan boshqa omillar

7 - mavzu. Keynsning tovarlar va xizmatlar bozorida makroiqtisodiy muvozanat modeli

Klassik umumiy iqtisodiy muvozanat modeli. Keynsning makroiqtisodiy muvozanat nazariyasi asoslari. "Keyns xochi". Ishlab chiqarish hajmining muvozanat darajasiga erishish mexanizmi

8 - mavzu. Pul bozorida muvozanat

Pul tushunchasi, funktsiyalari, pul muomalasi va uni o'lchash. Pulga bo'lgan talab. Pulga bo'lgan talab konsepsiyalari. Pul taklifi. Bank multiplikatori. Pul bozorida muvozanat.

9 - mavzu. Iqtisodiyotning moliyaviy sektori

Davlat byudjetining mohiyati va funksiyalari. Soliqlarning turlari va funksiyalari. Byudjet–soliq siyosatining mohiyati, usullari va byudjet multiplikatorlari. Diskret va nodiskret fiskal siyosat. Byudjet taqchilligi va ortiqchaligi.

10 - mavzu. Bank tizimi va pul-kredit siyosati

Banklar va ularning bozor iqtisodiyotidagi vazifalari. Kredit, uning vazifalari va turlari. Pul-kredit siyosatining maqsadlari, vositalari va ko'rinishlari.

11 - mavzu. Iqtisodiy o'sish va iqtisodiyotda dinamik muvozanat

Iqtisodiy o'sish tushunchasi, o'lchanishi, omillari va tiplari. Iqtisodiy o'sishning neokeynscha modellari. Ye.Domar va R.Xarrod modeli. Iqtisodiy o'sishning neoklassik modellari asoslari. R. Solou, J.Mid va A. Lyuis modellari.

12 - mavzu. Davlat va iqtisodiyot. Davlatning ijtimoiy siyosati

Davlatning iqtisodiyotni tartibga solish zarurligi, funksiyalari va vositalari. Daromadlarni va resurslarni ijtimoiy manfaatlarni e'tiborga olgan holda qayta taqsimlash. Davlatning ijtimoiy siyosati: kontseptsiyasi, printsiplari va uni amalga oshirish usullari. Aholining daromadi: ularning shakllanish manbalari va taqsimotning tengsizligi o'lchash. Qashshoqlik va uning xususiyatlari. Aholini ijtimoiy himoya qilish.

13 - mavzu. Tovar va pul bozorida umumiy muvozanatlik. Is-lm modeli

IS - LM modelining mohiyati va asosiy tenglamalari. IS - egri chizig'i va uning tenglamasi. LM - egri chizig'i va uning tenglamasi. IS-LM modelida makroiqtisodiy muvozanat.

14-Mavzu: Xalqaro savdo nazariyasi

Merkantilistlar va fiziokratlarning xalqaro savdo konsepsiyalari. Xalqaro savdoning klassik nazariyasi. Xalqaro savdoning neoklassik nazariyasi.

15 - mavzu. Tashqi savdo siyosati

Xalqaro savdoning zaruriyati va uning asosiy ko'rinishlari. Tashqi savdo siyosatining mohiyati va vositalari. Ishlab chiqaruvchilarga subsidiyalari va eksport subsidiyalari.

16 - mavzu. To‘lov balansi va valyuta bozori

To‘lov balansi: tushunchasi, tuzilishi, tayyorlash tamoyillari. To‘lov balansini tartibga solish vositalari va usullari. Valyuta va valyuta tizimi tushunchasi. Valyuta bozori va valyuta kursini belgilovchi omillar.

17 - mavzu. To‘lv balansi

To‘lov balansi tushunchasi va uning tllzilishi. Joriy operatsiyalar hisobi balansi. Kapital harakati hisobi balansi. To‘lov balansining tarkibiy qismlari o‘rtasidagi bog‘liqliklar. To‘lov balansi tahlili. To‘lov balansini makroiqtisodiy tartibga sol ish vositalari va usullari.

18 - mavzu. Valyuta kursi

Valyuta va jahon valyulta tizimi tushllnchasi. Vayulta bozorini davlat tomonidan tartibga solish usullari. Xarid qobilyati pariteli. Makroiqtisodiy siyosatning nominal va real valyuta kurslariga ta’siri.

II.II.Seminar mashg‘ulotlari bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar

1. Makroiqtisodiyot faniniga kirish
2. Asosiy makroiqtisodiy ko‘rsatkichlar va ularni hisoblash
3. Bozor iqtisodiyotining davriy rivojlanishi. Ishsizlik
4. Inflyatsiya va aksilinflyatsiya siyosati.
5. Yalpi talab va yalpi taklif (ad – as) modeli.
6. Iste’mol, jamg‘arish va investitsiya funksiyalari
7. Keynsning tovarlar va xizmatlar bozorida makroiqtisodiy muvozanat modeli
8. Pul bozorida muvozanat
9. Iqtisodiyotning moliyaviy sektori.
10. Bank tizimi va pul-kredit siyosati.
11. Iqtisodiy o‘sish va iqtisodiyotda dinamik muvozanat.
12. Davlat va iqtisodiyot. Davlatning ijtimoiy siyosati
13. Tovar va pul bozorida umumiy muvozanatlik. Is-lm modeli
14. Xalqaro savdo nazariyasi
15. Tashqi savdo siyosati
16. To‘lov balansi va valyuta bozori
17. To‘lv balansi
18. Valyuta kursi

III. Mustaqil ta’lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. Milliy iqtisodiyotning asosiy ko‘rsatkichlari: YAIM, YAMM va milliy daromad.
2. Makroiqtisodiyotda iste’mol va jamg‘arma funksiyasi.
3. Investitsiyalarning iqtisodiy o‘sishga ta’siri.
4. Pul bozori va pul muomalasi qonunlari.
5. Inflyatsiya: sabablari, turlari va oqibatlari.

	6. Ishsizlik: shakllari, sabablari va kamaytirish yo'llari. 7. Makroiqtisodiy muvozanat va uning ta'minlanish mexanizmi. 8. Davlat byudjeti va fiskal siyosat. 9. Pul-kredit siyosati va uning iqtisodiyotga ta'siri. 10. Iqtisodiy sikllar va ularning bosqichlari. 11. Xalqaro savdo va tashqi iqtisodiy faoliyatning makroiqtisodiy ahamiyati. 12. Valyuta bozori va valyuta kursi barqarorligi. 13. Globalizatsiya va uning milliy iqtisodiyotga ta'siri. 14. Iqtisodiy o'sish modellari: Harrod-Domar va Solou modeli. 15. O'zbekiston Respublikasida makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning ustuvor yo'nalishlari. Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular kafedra tomonidan tayyorlangan uslubiy ko'rsatma asosida bajariladi.
3	**IV. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - talabalarda iqtisodiy jarayonlarni tahlil qilish va baholash, statistik ma'lumotlar bilan ishlash, makroiqtisodiy muammolarni aniqlash hamda ularni hal qilish bo'yicha takliflar ishlab chiqish ko'nikmalari shakllanadi. Shuningdek, iqtisodiy fikrlash, amaliy yondashuv va o'z fikrini aniq bayon etish kompetensiyalari rivojlanadi; - talabalar milliy iqtisodiyot ko'rsatkichlarini tahlil qilish, statistik ma'lumotlar bilan ishlash, iqtisodiy jarayonlar sabab-oqibatini tushuntirish hamda davlat siyosatining iqtisodiyotga ta'sirini baholash ko'nikmalarini egallaydilar. Shuningdek, mustaqil fikrlash va iqtisodiy muammolarga yechim topish malakalari shakllanadi; - talaba YAIM, inflyatsiya, ishsizlik kabi asosiy ko'rsatkichlarni tahlil qilish, iqtisodiy modellardan foydalanib xulosalar chiqarish, statistik ma'lumotlar va grafiklar bilan ishlash ko'nikmalarini egallaydi. Shuningdek, davlat siyosatining ta'sirini baholash va iqtisodiy muammolarga ilmiy asoslangan yechim taklif qilish malakalari shakllanadi; - talaba milliy iqtisodiyot ko'rsatkichlarini mustaqil tahlil qilish, inflyatsiya va ishsizlik kabi hodisalarni baholash hamda davlatning pul-kredit va fiskal siyosatini real sharoitlarga tatbiq etish malakasiga ega bo'ladi. Shuningdek, iqtisodiy ma'lumotlardan xulosa chiqarish va xalqaro jarayonlarni milliy manfaatlar nuqtayi nazaridan talqin qilish malakasi shakllanadi.
4	**V. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • videokonferensiyalar; • taqdimotlar tayyorlash; • tezkor savol-javoblar o'tkazish; • guruh bo'lib ishlash; • mavzularga doir Moodle, Quizlet va boshqa platformalarda test ishlash; • online guruhlarda loyilalar yaratish;

	• mantiqiy fikrlash
5	**VI. Kreditlarni olish uchun talablar:** Joriy darslarda faol va to‘liq qatnashish, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifalarni o‘z vaqtida bajarish, mustaqil ta’lim topshiriqlarini a'lo darajada bajarish va hisobot topshirish, yakuniy imtihonni muvaffaqiyatli topshirish.
6	**Asosiy adabiyotlar** 1. Mirzaxodjayev A.B., Sharifov Sh.S., Boboqulov B.M., —Makroiqtisodiyotl fanidan o‘quv qo‘llanma.– Samarqand: SamDU nashri, 2021 yil, – 248 bet. 2. Salimov B.T., Yusupov B.B., Salimov B.B. “Mikroiqtisodiyot”. Darslik.-T.: Iqtisodiyot, 2019, - 366 b. 3. ABDULLAYEV O., AXTAMOV A., SHAKAROV A. Makro-mikro iqtisodiyot asoslari. O‘quv qo‘llanma. -T.: TDIU, 2007. 303-b. 4. Агапова Т.А., Серегина С.Ф. Макроэкономика. Учебник. 7- е изд. - М.: «Дело и Сервис», 2005. - 464 с. **Qo‘shimcha adabiyotlar** 5. Макконнелл К.Р., Брью С.Л., Флинн Ш.М. Экономикс: принципы, проблемы и политика: перю 17-го англ. изд. -М.: ИНФРА-М, 2009.- XXVIII, 916 с. 6. Robert S. Pindyck, Daniel L. Rubinfeld. Microeconomics 8th International Edition. Pearson education, Inc., 2013. 771. 7. Mustafakulov Sh.I., Raximberdiyev O.A., M.SH. Egamberdiyeva M.Sh. “Iqtisodiy atamalarning izohli lug‘ati”. Toshkent: Innovatsion rivojlanish nashriyot - matbaa uyi, 2019. - 489 b. 8. Xolmatov N.B., Imomova N.A. “Makro va Mikroiqtisodiyot”. O‘quv qo‘llanma. -T.: “Tafakkur avlodi”, 2020.-268 b. **Axborot manbaalari** 9. www.gov.uz – O‘zbekiston Respublikasi xukumat portali. 10. www.lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi. 11. www.mfer.uz – O‘zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy aloqalar, investitsiya va savdo Vazirligining rasmiy sayti. 12. www.stat.uz – O‘zbekiston Respublikasi davlat statistika qo‘mitasi sayti. 13. www.mf.uz -O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligining rasmiy sayti. 14. www.custom.uz -O‘zbekiston Respublikasi Bojxona qo‘mitasining rasmiy sayti. 15. www.cer.uz – Iqtisodiy tadqiqotlar Markazining rasmiy sayti. 16. https://econ/files/documents/syllabi/2022/autumn/syllabus_econ_300_e.pdf

7	Samarqand davlat chet tillar institutı tomonidan ishlab chiqilgan va institut Kengashining 2025-yil "____" _____ dagı "____"-sonlı bayonı bilan tasdıqlangan
8	**Fan/modul uchun mas'ullar:** R.I. Pardayev - SamDCHTI, "Tarjıma nazarıyası va amalıyotı" kafedrası assistent-o'qituvchısı
9	**Taqrizchilar:** **Z.I. Saliyeva**- SamDCHTI, "Tarjıma nazarıyası va amalıyotı" kafedrası professorı, f.fn **A. Odilov** – "Ipak Yo'li" turizm va madanıy meros xalqaro universıteti "Turizm menejmentı" kafedrası mudırı, PhD